

Тема: Законодавство в сфері забезпечення інформаційної безпеки

- Навчальні питання: Інформаційна безпека: поняття, структура, зміст.
- Державна політика України в сфері інформатизації та інформаційної безпеки особистості, суспільства, держави, сучасних автоматизованих і телекомунікаційних систем.
- Класифікація та структура нормативних правових актів в сфері інформаційної безпеки України.
- Міжнародне законодавство в сфері захисту інформації.

1. Література: Основна

2. Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ у спеціальність». Спеціальність 125 «Кібербезпека». Тулупов В.В. – м. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2022 р.
3. Тулупов В.В. Вступ у спеціальність. Електронний курс лекцій. Харків, ХНУВС, 2022 р.
4. Тулупов В.В. Електронний курс методичних розробок до практичних занять з дисципліни " Вступ у спеціальність ". Харків, ХНУВС, 2022 р.
5. [Дудикевич В. Б.](#) Основи інформаційної безпеки : навч. посіб. / Валерій Богданович Дудикевич, Володимир Олексійович Хорошко, Юрій Євгенович Яремчук ; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 315 с.
6. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа]; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка.— К.: ДУТ, 2015.— 288 с.

Додаткова

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України від 23.02.2006 № 3475-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15>.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.

5. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
8. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
9. [Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII](#) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.400.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

Ключові слова:

поняття, структура, зміст, інформаційна безпека, безпека інформаційної сфери, державна політика, безпеки особистості, суспільства, держави, сучасні автоматизовані телекомунікаційні системи, структура нормативних правових актів, законодавство в сфері захисту інформації

1. Інформаційна безпека: поняття, структура, зміст

- **Інформаційна безпека** – це стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання, і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави.
- **Безпека інформаційної сфери** – це ужиття комплексних заходів щодо захисту свого інформаційного простору та входження України у світовий інформаційний простір.
- **Під національним інформаційним простором розуміють** – усю сукупність інформаційних потоків як національного походження, так і іноземних, що доступні на території держави.

Безпека в інформаційній сфері передбачає:

- забезпечення інформаційного суверенітету України;
- удосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну;
- активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживаннями службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України;

- забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері і переслідування журналістів за політичні позиції;
- вживання комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України.

Під інформаційним середовищем розуміють - сферу діяльності суб'єктів, пов'язану із створенням, перетворенням і споживанням інформації. Інформаційне середовище умовно поділяється на

три основні складові:

- створення і розповсюдження вихідної та похідної інформації;
- формування інформаційних ресурсів, підготовки інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг;
- споживання інформації;

Дві забезпечувальні предметні складові ІБ:

- створення і застосування інформаційних систем, інформаційних технологій і засобів їхнього забезпечення;
- створення і застосування засобів і механізмів інформаційної безпеки.

Із врахуванням складових інформаційного середовища виникає поняття інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека – це стан захищеності потреб особистості, суспільства і держави, при якому забезпечується їхнє існування і прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх загроз.

2. Державна політика України в сфері інформатизації та інформаційної безпеки особистості, суспільства, держави, сучасних автоматизованих і телекомунікаційних систем

*Державна політика України в сфері інформатизації та інформаційної безпеки особистості, суспільства, держави, сучасних автоматизованих і телекомунікаційних систем **визначається** пріоритетністю національних інтересів і має на меті унеможливлення реалізації загроз для інформації.*

Метою інформаційної політики держави є:
створення умов для побудови в державі
інформаційного суспільства як
органічного сегменту глобального
інформаційного співтовариства,
забезпечення пріоритетного розвитку
інформаційних ресурсів та
інфраструктури, впровадження новітніх
інформаційних технологій, захисту
національних моральних і культурних
цінностей, забезпечення конституційних
прав на вільний доступ до інформації.

Основними цілями інформаційної політики України є забезпечення:

- захисту інформаційного суверенітету держави, особливо захисту національного інформаційного простору з інформаційним ресурсом і системи формування масової суспільної свідомості;
- рівня інформаційної достатності для прийняття рішень державними органами, підприємствами і громадянами;
- реалізації конституційних прав і свобод громадян, суспільства і держави

Основними напрямками такої політики є:

- забезпечення умов для розвитку і захисту всіх форм власності на інформаційні ресурси;
- формування і захист державних інформаційних ресурсів;
- створення і розвиток центральних і регіональних інформаційних систем та мереж, забезпечення їхньої сумісності і взаємодії в єдиному інформаційному просторі держави;
- створення умов для якісного і ефективного інформаційного забезпечення громадян, установ державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій і суспільних об'єднань на основі державних інформаційних ресурсів;
- забезпечення національної безпеки у сфері інформатизації, а також забезпечення прав громадян, організацій в умовах інформатизації;
- сприяння формуванню ринку інформаційних ресурсів, послуг, інформаційних систем і технологій, засобів їхнього забезпечення;
- формування і здійснення єдиної науково-технічної промислової політики у сфері інформатизації з урахуванням сучасного світового рівня розвитку інформаційних технологій;
- підтримка проектів і програм інформатизації;
- створення і удосконалення системи інвестування і механізму стимулювання розробки і реалізації проектів інформатизації;
- розвиток законодавства у сфері інформаційних процесів, інформатизації і захисту інформації.

3. Класифікація та структура нормативних правових актів в сфері інформаційної безпеки України

Основою правового регулювання захисту та обмеження доступу до інформації є:

- норми ч. 1 ст. 32 Конституції України, згідно з якими не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;
- норми ч. 2 ст. 34 Конституції України, якими передбачено можливість обмеження свободи інформації на основі закону в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Аналіз правового регулювання інформаційних відносин в Україні та міжнародної практики дозволяє визначити низку методологічних, принципівих положень інформаційного законодавства, яке виступає публічно-правовою основою такої юридичної інституції, як інформаційне право:

- основний об'єкт регулювання – суспільні відносини;
- основний предмет суспільних відносин – інформація (відомості, дані, знання, таємниця тощо);
- метод правового регулювання – системне комплексне застосування методів конституційного, публічно-правового регулювання) та застосування методів приватноправового регулювання (на рівні правочинів, угод, звичаїв, традицій, норм суспільної моралі, професійної ділової етики);
- за правовою природою походження як міжгалузевий комплексний інститут національного права України має приватноправову і публічно-правову природу;
- через предмет суспільних відносин інформаційне право має зв'язок з іншими міжгалузевими інститутами права: авторським правом, правом власності, правом інтелектуальної власності тощо та утворює складну агреговану гіперсистему права.

Інформаційні правовідносини на рівні законодавства регулюються двома групами законодавчих актів:

- 1) *загальноправові акти*, дія яких поширюється на всіх суб'єктів інформаційних відносин відповідно до поділу права України на правові галузі: конституційне, адміністративне, цивільне, трудове, кримінальне (Конституція України, Цивільний кодекс, Цивільний процесуальний кодекс, Кодекс про адміністративні правопорушення України, Кодекс законів про праці, Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси);
- 2) *спеціально-правові акти*, дія яких поширюється тільки на суб'єктів, які беруть безпосередню участь у конкретній соціальній діяльності (наприклад, Закон України «Про авторське право та суміжні права»).

Спеціально-правові розділяються на дві категорії, котрі мають відповідні системоутворюючі законодавчі акти (у теорії права вони формують синтетичні міжгалузеві комплексні інститути права):

- системоутворюючі загальні норми публічно-правового регулювання інформаційних відносин (інформаційне право) в Україні – Закон «Про інформацію»;
- системоутворюючі окремі інституції інформаційного права – закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державну таємницю», «Про державну статистику», «Про Національний архівний фонд та архівні установи», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформаційні агентства» тощо.

Окремі загальнообов'язкові положення щодо інформаційних відносин розміщені в галузевих (за сферами правовідносин) законодавчих актах, наприклад у законах України «Про державну податкову службу в Україні», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України», «Про боротьбу з корупцією», «Про прокуратуру» та ін.

Серед спеціальних виділяють підсистеми публічного права, що регламентують інформаційні відносини в окремих сферах економічних відносин:

«Про банки і банківську діяльність», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції»; нормативні акти у сфері антимонопольної політики держави тощо.

- ***4. Міжнародне законодавство в сфері захисту інформації***

Формування законодавства про інформацію відповідає завданням створення національних систем правової інформації. Як записано у ст. 19 Загальної декларації прав людини, яка прийнята і проголошена резолюцією 271А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р., кожний має право шукати, отримувати, розповсюджувати інформацію.

Дотримання основних міжнародних принципів права доступу громадян до інформації передбачає:

- презумпцію відкритості та вільного доступу до інформації;
- її повноту та достовірність;
- своєчасність надання інформації;
- обмеження права доступу до неї тільки відповідно до законних режимів доступу до інформації;
- право судового оскарження при забороні доступу громадян до інформації.

Міжнародне співробітництво України в галузі забезпечення інформаційної безпеки є невід'ємною складовою частиною політичного, військового, економічного, культурного та інших видів взаємодії країн, що входять до світового співтовариства. Таке співробітництво повинно сприяти підвищенню інформаційної безпеки усіх його членів, включаючи Україну.

Особливість міжнародного співробітництва України в галузі забезпечення інформаційної безпеки полягає в тому, що воно здійснюється в умовах загострення міжнародної конкуренції за володіння технологічними та інформаційними ресурсами, за домінування на ринках збуту, в умовах продовження спроб створення структури міжнародних відносин, заснованої на односторонніх рішеннях ключових проблем світової політики, протидії зміцненню ролі України у багатополлярному світі, що формується, посилення технологічного відриву провідних держав світу та нарощування їхніх можливостей для створення "інформаційної зброї".

Основними напрямками міжнародного співробітництва України в галузі забезпечення інформаційної безпеки є:

- забезпечення безпеки міжнародного інформаційного обміну, у тому числі зберігання інформації при її передачі національними телекомунікаційними мережами та каналами зв'язку;
- координація діяльності правоохоронних органів країн, що входять у світове співтовариство, із запобігання комп'ютерних злочинів;
- запобігання несанкціонованого доступу до інформації обмеженого доступу у міжнародних банківських телекомунікаційних мережах і системах інформаційного забезпечення світової торгівлі, до інформації міжнародних правоохоронних організацій, що ведуть боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, поширенням наркотиків і психотропних речовин, незаконною торгівлею зброєю та матеріалами, які розщеплюються, а також торгівлею людьми.